

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy Forum 2004

„Kapitał społeczny Dolnego Śląska”

Kapitał społeczny Dolnego Śląska może i powinien stać się naszym podstawowym atutem w staraniach regionu o zajęcie należnego mu miejsca wśród europejskich konkurentów. Oparte na solidarności i zaufaniu, podporządkowane realizacji dobra wspólnego więzi między różnymi uczestnikami życia społecznego i gospodarczego, stanowią o atrakcyjności regionu zarówno w oczach jego stałych mieszkańców, jak i tych, którzy chcą w nim ulokować swoją gospodarczą aktywność. Są tym, co sprawia, że staje się on obszarem wzmożonego rozwoju, wygrywa konkurencję z tymi wszystkimi, którzy nie mają takich atutów. Ważnym składnikiem kapitału społecznego jest zbiorowa pamięć. Podkreślał to w swojej wypowiedzi Prezes Instytutu Pamięci Narodowej, prof. Leon Kieres, który przyjął patronat nad naszym spotkaniem. Fakt, że drugim patronem był Prezes Narodowego Banku Polskiego prof. Leszek Balcerowicz, eksponuje ekonomiczny wymiar kapitału społecznego i jego roli w rozwoju regionalnym.

Dolny Śląsk ma wszelkie przesłanki do tego, by rozwinąć swój społeczny kapitał, ale wymagać to będzie skoordynowanych wysiłków wszystkich, którym na tym zależy. Mamy interesujące i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe, przedsiębiorcze społeczeństwo, duży potencjał intelektualny i edukacyjny, silne ośrodki życia kulturalnego. Wśród naszych mocnych stron wymienić też trzeba doskonale relacje z sąsiadami. Ich wyrazem było goszczenie na naszym Forum czeskich gości – Gościa Honorowego, Ambasadora Republiki Czeskiej, Bedřicha Kopeckego i Hejtmana Kralovehradeckiego Kraju Pavla Bradika. W swoich wypowiedziach wskazali oni na obszary obecnej współpracy, jak też na nowe inicjatywy, które powinny być podjęte. Jako kluczową sprawę widzą oni konieczność poprawy istniejącego układu komunikacyjnego i transportowego pomiędzy Dolnym Śląskiem a sąsiadującymi z nim czeskimi regionami, a przede wszystkim – połączenie czeskiego i polskiego systemu autostradowego trasą prowadzącą przez Bramę Lubawską. Uczestnicy Forum w pełni zgadzają się z tym dezyderatem.

Innym postulatem, wyrażanym przez uczestników Forum, zarówno w wypowiedziach plenarnych, jak w grupach roboczych i rozmowach kulturalnych, jest szybkie i skuteczne ulepszenie powiązań komunikacyjnych naszego regionu ze stolicą kraju - Warszawą. Modernizacja połączenia drogowego S-8 w standardzie drogi szybkiego ruchu ma dla nas fundamentalne znaczenie. Popieramy starania dolnośląskich władz samorządowych w tej kwestii. Konieczna jest modernizacja linii kolejowej do Warszawy oraz zwiększenie liczby połączeń lotniczych Wrocławia z innymi miastami Polski i Europy. Z niepokojem przyjmujemy też decyzje PKP o likwidacji ważnych dla regionu połączeń regionalnych i ponadregionalnych (krajowych i międzynarodowych). Zdajemy sobie sprawę, że jedną z istotnych przyczyn tego zjawiska są czynniki rynkowe i sytuacja ekonomiczna PKP. Zgromadzeni na Forum wskazują na konieczność intensyfikacji prac w zakresie przygotowania programów na rzecz utrzymania i rozwoju połączeń kolejowych, celem pozyskania środków unijnych dla rozwiązania tych problemów. Zwracamy się do dolnośląskich parlamentarzystów o energiczne przeciwstawianie się tendencjom likwidacji połączeń regionalnych i ponadregionalnych poprzez podejmowanie działań i wywieranie nacisków na jak najszybsze rozwiązanie problemów PKP i otwarcia rynku przewozów dla innych przewoźników.

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy Forum 2004

W wielu dziedzinach nasz region wypracował rozwiązania związane z kapitałem społecznym, które następnie przejmowane były przez innych. Nasze doroczne spotkania w Krzyżowej, „Dolnośląski Certyfikat Gospodarczy”, „Dolnośląska Strategia Energetyczna” czy system wspierania uzdolnień „zDolny Śląsk” – to tylko cztery z wielu przykładów, które wiążą się z Dolnośląskim Forum Politycznym i Gospodarczym. Przegląd innych dokonań, tych z ostatniego okresu, został, przedstawiony na Forum. Znalazły się wśród nich: Dolnośląska Strategia Innowacji, prace nad energetycznym bezpieczeństwem regionu, inicjatywy związane z finansowaniem programów unijnych.

Na Dolnym Śląsku obserwujemy również inne ważne inicjatywy. Organizatorzy Forum w Krzyżowej od lat współpracują ze Stowarzyszeniem na Rzecz Promocji Dolnego Śląska, organizatorem Dolnośląskiego Forum Samorządu Terytorialnego, które corocznie odbywa się w Kudowie Zdroju. Stowarzyszenie od 1997 r. przyznaje „Dolnośląskie Klucze Sukcesu” — regionalne wyróżnienia dla organizacji gospodarczych, kulturalnych, oświatowych, organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego za przyczynianie się do kreowania obrazu Dolnego Śląska jako regionu dynamicznie rozwijającego się i otwartego na współpracę z innymi regionami Polski i Europy. W tym roku Dolnośląski Klucz Sukcesu został przyznany m.in. organizatorom Forum w Krzyżowej. Od lat też spotykają się prezydenci miast dolnośląskich, w ramach Forum Prezydentów Miast Dolnego Śląska omawiając i uzgadniając istotne kierunki rozwoju aglomeracji miejskich, a także współpracy wzajemnej i z innymi podmiotami w regionie i poza nim.

Warto podkreślić, że większość tych osiągnięć zawdzięczamy przede wszystkim regionalnej aktywności, a nie korzystnemu nastawieniu władz centralnych.

Z historycznych powodów, poczucie tożsamości regionalnej Dolnoślązaków nie jest tak silne, jak powinno być. Wrocławską metropolię łączą z jej zapleczem o wiele za słabe więzi, dlatego musimy nasilić nasze działania na rzecz budowania świadomości regionalnej. Integralności regionu zagraża klęska bezrobocia, która na niektórych terenach przyjmuje rozmiary społecznej katastrofy, a także upadek różnych gałęzi przemysłu m.in. lekkiego, węgla kamiennego.

Dyskusja w grupie GA „**Nowe technologie a kapitał społeczny regionu**” koncentrowała się na problemach współpracy dolnośląskiej nauki i biznesu, zwłaszcza w obszarze nowoczesnych technologii. Przedstawiciele nauki pokazali szereg inicjatyw o regionalnym charakterze, które wiążą rozwój myśli naukowej z gospodarką. Przedstawiciele biznesu wskazywali na uwarunkowania, które czynią Dolny Śląsk atrakcyjnym dla inwestycji wykorzystujących nowoczesne technologie. Wszystkie nasze atuty – poza położeniem i powiązaniem komunikacyjnymi - wiążą się z kapitałem społecznym regionu (bogate zaplecze naukowe, edukacyjne i kulturalne, dobra atmosfera współpracy władz i biznesu). Ważne jest, abyśmy nasilili i skoordynowali działania, które umożliwią dyskutowanie tych walorów oraz sprzyjać będą lokowaniu na Dolnym Śląsku inwestycji rozwijających i wykorzystujących nowe technologie. Na poparcie zasługuje idea powstania Centrum Studiów Regionalnych w oparciu o zasoby kompetencji wrocławskich uczelni.

Wzajemne oddziaływanie kapitału społecznego i rozwoju nowoczesnych technologii uwypukla „Dolnośląska Strategia Innowacji”. Warto podkreślić, że to właśnie na Forum rozpoczęła się publiczna dyskusja nad dokumentem, która powinna zakończyć się przyjęciem go przez Sejmik Województwa

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy Forum 2004

Dolnośląskiego. Przeprowadzona na Forum dyskusja wskazuje na konieczność lepszej identyfikacji czynników, które po roku 1990 miały największy wpływ na unowocześnienie i wzrost innowacyjności dolnośląskiej gospodarki. W szczególności konieczne jest określenie roli, jaką w tym procesie odgrywają zagraniczne inwestycje bezpośrednie, dostęp do europejskiego i globalnego rynku oraz zapotrzebowanie na polskie B+R. Przedstawiciele biznesu uważają, że po niezbędnych uzupełnieniach „Dolnośląska Strategia Innowacji” może nadać naszemu regionowi nowe impulsy rozwojowe.

Z obrad grupy GB „**Kapitał społeczny dolnośląskiej wsi**” wynika, że kluczem do rozwoju kapitału społecznego dolnośląskiej wsi jest edukacja młodzieży wiejskiej oraz wzrost poczucia przynależności do miejsca zamieszkania. Do tego konieczne są mechanizmy społeczne otwierające perspektywy gospodarczego i społecznego awansu środowisk wiejskich. Jedną z prowadzących do tego dróg jest wkomponowanie strategii rolnej w regionalną strategię absorpcji funduszy unijnych oraz zaangażowanie mieszkańców obszarów wiejskich do pracy w alternatywnych działach produkcji.

Kwestie energetyczne tradycyjnie zajmują dużo uwagi na naszych Forach. Dyskutowała nad nimi grupa GC „**Bezpieczeństwo energetyczne**”. W tym roku obrady zdominowały zagadnienia bezpieczeństwa energetycznego. Powołanie Centrum bezpieczeństwa Energetycznego Polski Południowo-Zachodniej, które w sposób systematyczny będzie zajmowało się tą problematyką, pomoże w perspektywie, zabezpieczyć nasz region przed krytycznymi sytuacjami, jakie niedawno zdarzyły się we Wrocławiu czy w Warszawie. Inicjatywa ta może prowadzić do dalszej integracji dolnośląskiej energetyki, dziedziny o prawdopodobnie najbardziej przejrzystym podziale kompetencji i skryształizowanych zasadach współpracy, które wiążą wytwórców i dystrybutorów energii, zaplecze intelektualne sektora energetyki oraz jego otoczenie zewnętrzne, będące naturalnym obszarem rodzenia się i dystrybucji innowacji.

Uczestnicy grupy GD „**Małe i średnie przedsiębiorstwa**” podkreślali, że polepsza się kondycja Polskich firm, wzrasta też prestiż polskich produktów, a fachowcy i menedżerowie rewelacyjnie sprawdzają się na rynkach zagranicznych. Jednak droga polskiego przedsiębiorcy to bieg z przeszkodami ustawianymi pracowicie przez urzędników nierozumiejących negatywnego wpływu swych działań na gospodarkę. Nie tylko ustawodawstwo i praktyka bywa sprzeczna z prawem Unii. Również fundusze strukturalne są trudno dostępne ze względu na utrudnienia wymyślone w naszych ministerstwach. Przedsiębiorcy chcą „normalności” tj. otoczenia biznesu takiego, jak w państwach „starej” Unii. Mimo utrudnień i tak jednak rosną, tworzą miejsca pracy i spektakularny wzrost gospodarczy.

Głównym przedmiotem dyskusji grupy GE „**Dolnośląska marka turystyczna jako element kapitału regionu**” były sposoby kreowania wizerunku regionu i regionalnej marki. Dyskusja na ten temat pozwoliła rozpoznać atuty promocyjne naszego województwa. Płynie z niej wniosek, że należy niezwłocznie rozpocząć kreowanie marki dla Dolnego Śląska. Zaproponowano stworzenie Funduszu „Kierunek Dolny Śląsk”, wspierającego działania na rzecz promocji naszego regionu.

Po raz pierwszy na Forum zajmowano się perspektywami rozwoju dolnośląskich miast i miasteczek, problem ten podjęła grupa GF „**Kapitał społeczny miast i miasteczek Dolnego Śląska**”. Tradycyjna rola mniejszych ośrodków miejskich została zakwestionowana przez procesy integracji i

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy Forum 2004

globalizacji. Jest to poważny problem dla Dolnego Śląska, jednego z najlepiej zurbanizowanych obszarów Polski. Znalezienie dobrych modeli rozwoju dla małych miejscowości nie należy do zadań łatwych, nie potrafią się z tym zadaniem uporać inne regiony Europy. Dlatego z uznaniem należy powitać zrodzoną w grupie ideę zwołania na Dolnym Śląsku międzynarodowej konferencji poświęconej problemom rozwojowym małych miast. Będzie to dobra okazja do wymiany idei i pomysłów, jak też szerszego uzmysłowienia rangi tego problemu. W polityce regionalnej (m.in. transportowej) należy poświęcić więcej uwagi problemom miast i miasteczek oraz stworzeniu takich mechanizmów, które ułatwią rozwiązywanie problemów mieszkańców obszarów wiejskich, otwierając im drogę do awansu cywilizacyjnego. Uczestnicy Forum uznali, iż koniecznością staje się uwzględnienie tej problematyki w opracowywanych strategiach i programach rozwojowych.

Jak słusznie zauważyła grupa SA „**Wkład nauki i szkolnictwa w budowaniu kapitału społecznego Dolnego Śląska**”, edukacji nie można ograniczyć do kształcenia kwalifikacji i umiejętności. Bez edukacji w zakresie kształtowania wartości, w tym potrzeby współdziałania dla wspólnego dobra, nie odegra ona należytej roli w budowaniu normy ogólnego zaufania jako fundamentu kapitału społecznego. Zaakcentowano szczególnie znaczenie kształcenia ustawicznego dla budowania społeczeństwa wiedzy w konkurencyjnej gospodarce.

Grupa SB „**Ochrona zdrowia jako ważny element w tworzeniu kapitału społecznego**”, zwraca uwagę, że opieka zdrowotna opiera się na wzajemnym zaufaniu, afirmuje normy, buduje zależności, tworzy warunki do budowania platformy w celu podejmowania działań na rzecz dobra wspólnego. Żeby jednak było to możliwe, sytuacja finansowa publicznych zakładów opieki zdrowotnej wymaga podjęcia działań, których celem będzie ograniczenie narastającego zadłużenia. Konieczne jest wprowadzanie rozwiązań systemowych sprzyjających tworzeniu wspólnej infrastruktury, dzięki której będzie można świadczyć wysokospecjalistyczne usługi medyczne zapewniające optymalne bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców.

Organizacje pozarządowe są zarazem twórcą, jak i wyrazem kapitału społecznego regionu. Dyskutowała na ten temat grupa SC „**Rola i miejsce organizacji pozarządowych w budowaniu kapitału społecznego Dolnego Śląska**”. Instytucje te tworzą ważną sieć powiązań stanowiących istotę kapitału społecznego, a ich aktywność dowodzi zaangażowania mieszkańców w realizację ponadindywidualnych celów, takich jak poprawa jakości życia i wzrost zamożności obywateli, zachowanie zasobów naturalnych dla przyszłych pokoleń i zmniejszenie obszarów biedy. Takie same cele zapisano w ONZ-etowskiej Agendzie 21, narzędziu wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju. Uczestnicy obrad wskazali na konieczność zmodyfikowania rozwiązań dotyczących Rady Zrównoważonego Rozwoju przy Premierze RP. W obecnym kształcie Rada ta nie spełnia należycie swoich funkcji. Konieczne jest również powołanie analogicznej rady działającej w skali regionu, zwłaszcza wobec prac nad aktualizacją strategii rozwoju województwa. Zdaniem uczestników dyskusji w grupie, organizacje pozarządowe są ciągle zbyt słabo docenianym partnerem w toczącym się dialogu dotyczącym spraw kraju i regionu.

Po raz pierwszy prowadzenie grupy SD „**Młodzi szansą dla Dolnego Śląska**” w pełni zostało przekazane młodym ludziom. W dłuższej perspektywie celem grupy jest integracja środowisk studenckich, politycznych, sfery biznesu oraz administracji, aby wspólnie wykorzystywać i rozwijać

DOLNOŚLĄSKIE FORUM POLITYCZNE I GOSPODARCZE

Komunikat końcowy Forum 2004

potencjał młodych ludzi z Dolnego Śląska. Trzeba podkreślić, że jeśli Dolnego Śląska nie uczynimy regionem atrakcyjnym dla młodych, aktywnych ludzi, to stanie się on rezerwuarem, z którego swoje zasoby ludzkie uzupełniać będą regiony bogatsze i lepiej rozwinięte. Bez rozwiązania tego problemu nie mamy szans na trwały rozwój regionu.

Na tegorocznym Forum nie poruszano kwestii związanych z realizacją Programu dla Odry i innych kwestii infrastrukturalnych. Nie znaczy to, że przestały one być ważne dla naszego regionu. Warto więc w tym miejscu podkreślić, że ciągle uważamy za konieczne rozwiązanie kwestii odrzańskie z całą należytą determinacją. Wskazano na pozytywne trendy w tym zakresie, czego przykładem może być Związek Międzygminny Ślęza - Oława oraz prowadzony przez organizację pozarządową Lobbying Odrzański.

Forum nasze nie wypowiada się na tematy międzynarodowe. Jednakże kwestie ukraińskie nie mogą być nam obce. Województwo nasze współpracuje z ukraińskimi regionami, Wrocław łączy bliskie relacje z Lwowem, nasze organizacje gospodarcze i poszczególni przedsiębiorcy mają ukraińskich partnerów, a wielu Dolnoślązaków pochodzi z terenów obecnej Ukrainy. Niech więc wyrazem naszej solidarności z narodem ukraińskim, w dramatycznym momencie jego rozwoju, będzie fakt zaproszenia przedstawicieli Ukrainy na przyszłoroczne spotkanie.

Krzyżowa, 28 listopada 2004 roku.